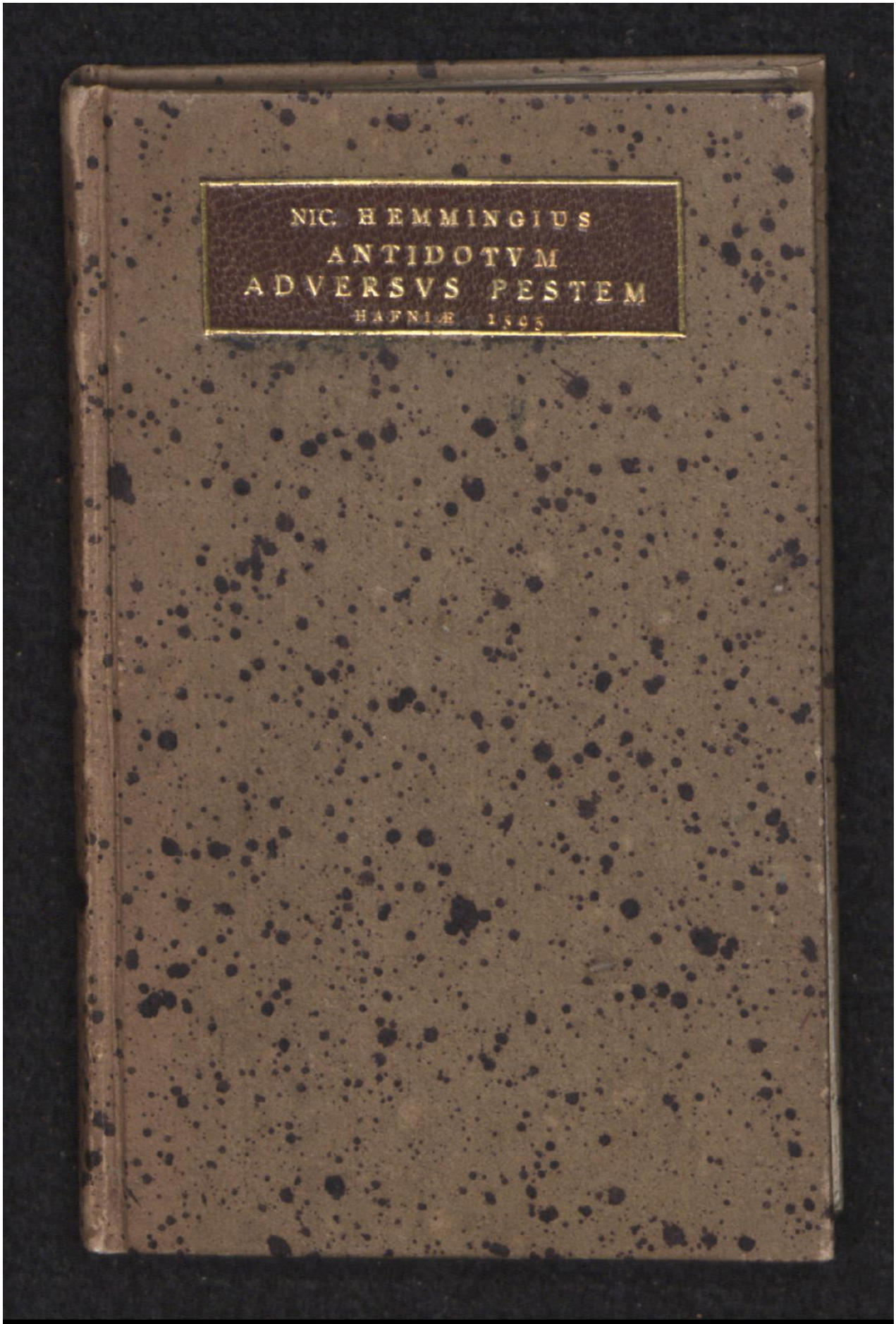

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

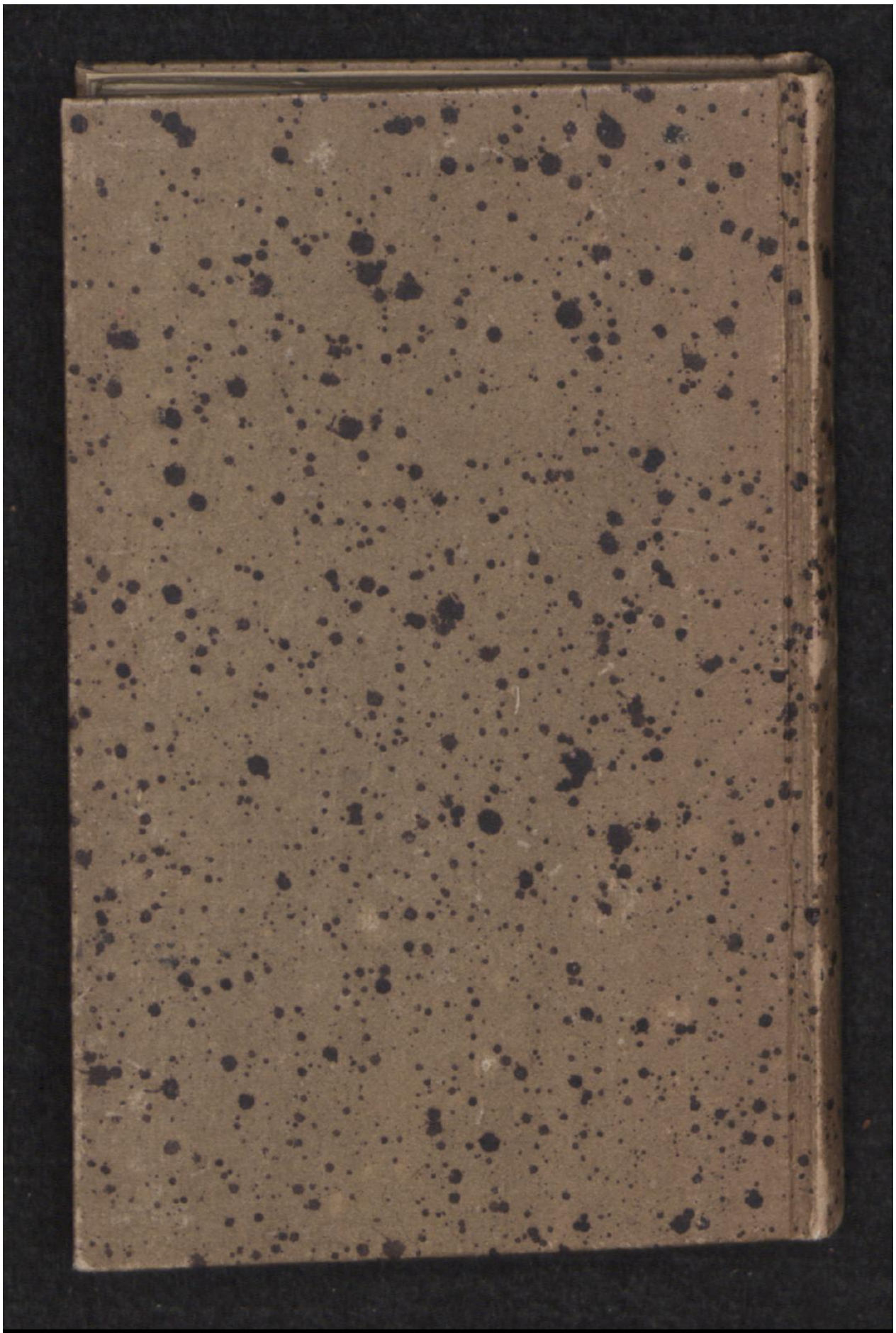

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

L. N. 747.
5-89
8°

LN 747
ex. 3

Kgl. Hofbibl.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

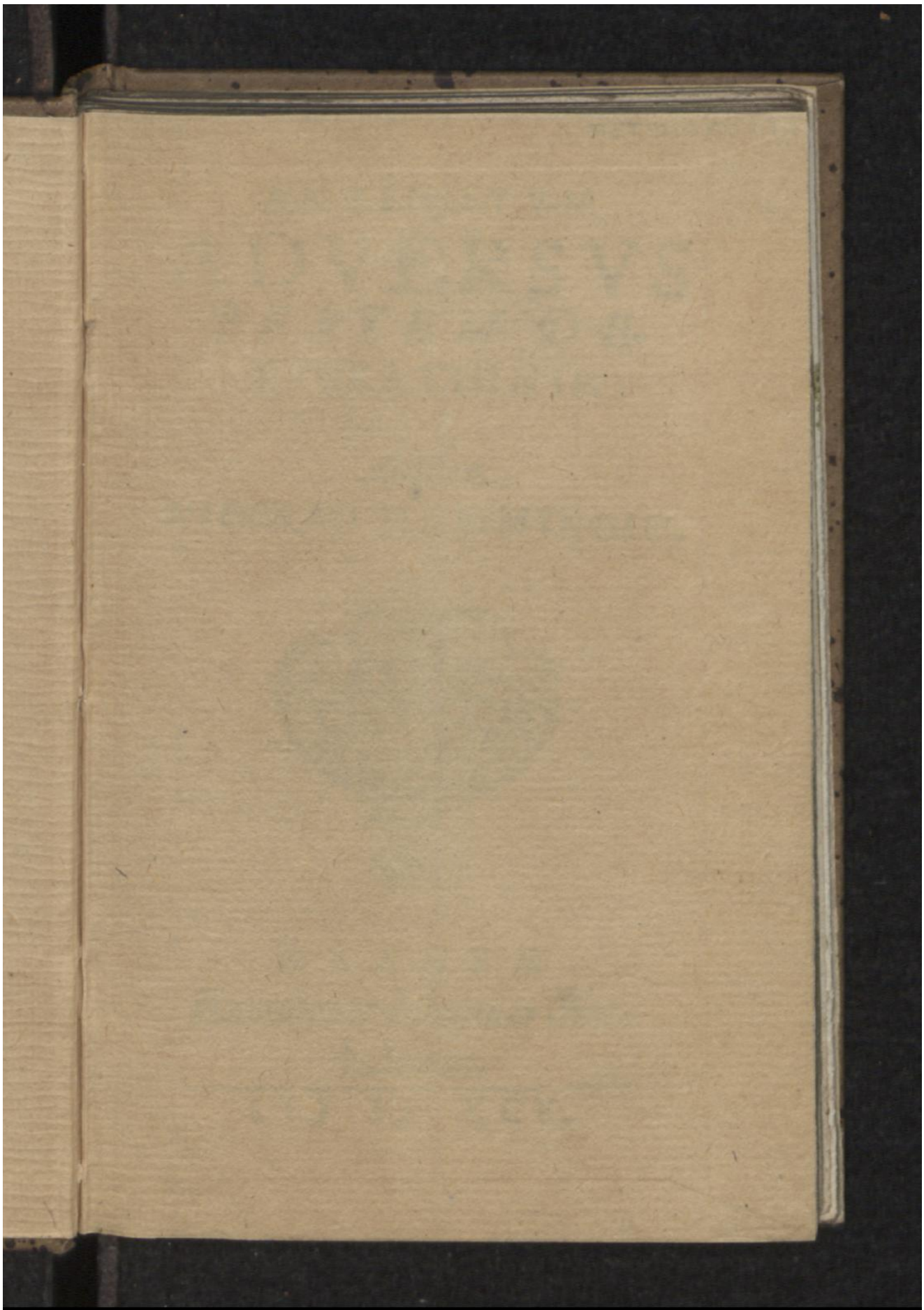

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

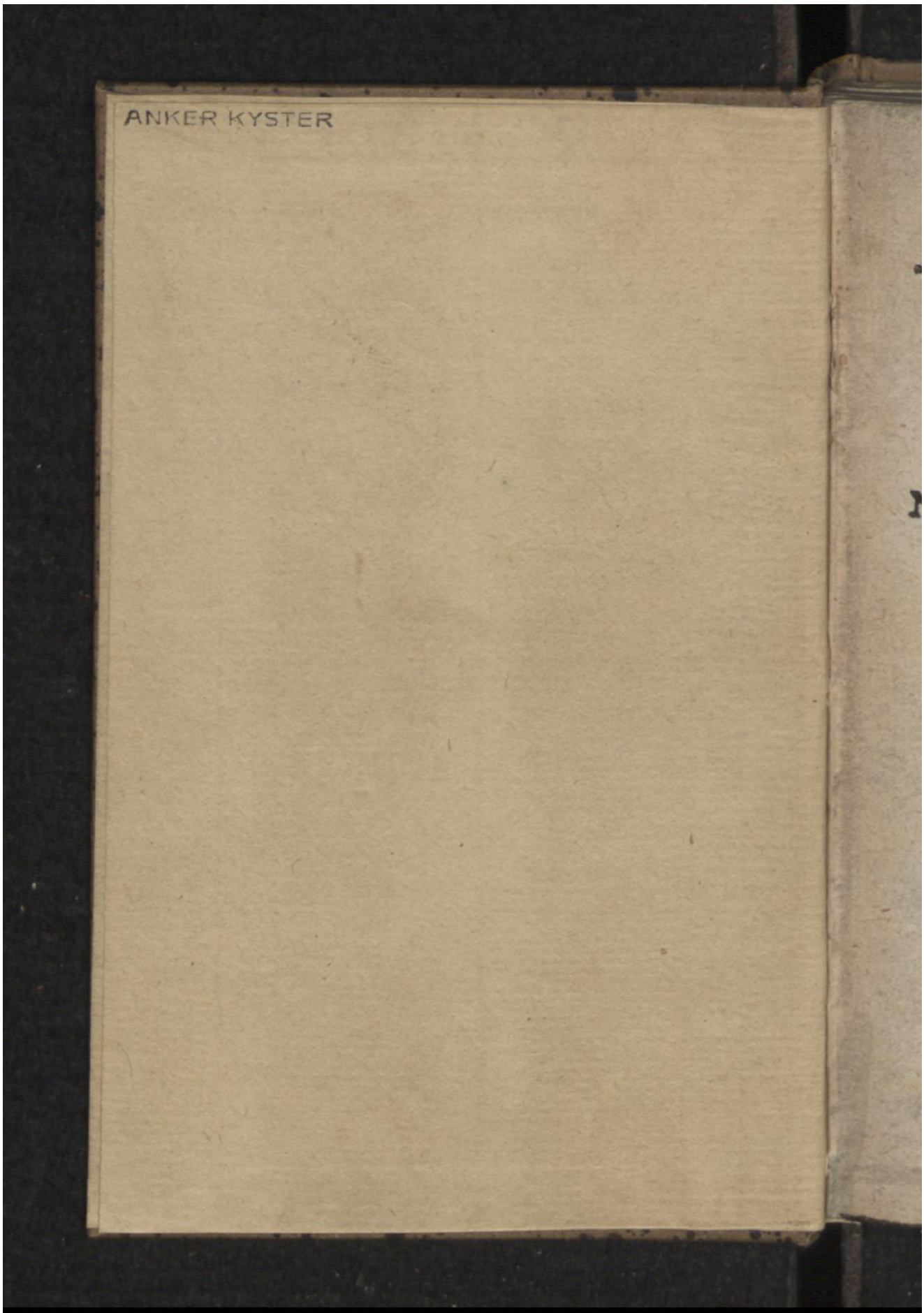

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

ANTIDOTVM ADVERSVS PESTEM DE. SPERATIONIS.

Autore

NICOLAO HEMMINGIO.

·HAFNIÆ
Excudebat Iohannes Stockelman.

CIↃ IↃ XCV.

1595

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Kay Hoegs Samling
1970.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Ad Lectorem.

DVPLEX ESSE IN Ecclesia militante, genus hominum: unum piorum, impiorum alterum, sacræ testantur literæ. Illi quidem Dei iustitiam ita considerant, ut à misericordia eius non recedant: atq; ita tranquilla fruuntur conscientia quiete: Hi eandem Dei iusticiam ita contemplantur, ut horribili fremitu et metu iusti ac seueri iudicij diuini, à misericordia Dei turpiter deficiant, et excidant. Quò autem ij, solius Dei misericordia sese conseruari sciunt certius: eo multo quàm impij, à Diaboli insidijs impetuntur miserabilius & acerbius. Cuius exempla plurima nobis suppeditat sacra historia. Ad eiusmodi autem insultus & machinationes. Diaboli muniendi sunt animi piorum, ut ex tentationibus tandem emergant, uictores firmius consistant, alijsq; suo exemplo prosint: quod si uero aliquando

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

ruant, fortiores tamen surgant: nec cũ Pharaone, Saule, Iuda, Simone et alijs, ab agnita Dei misericordia desperent. Talia animorum infirmorum remedia proponit nobis uir absolutæ doctrinæ & pietatis NICOLAVS HEMMINGIVS in breui de desperationis antidoto tractatu, quem, cùm mihi ab amico quodam meo communicaretur, ideo inscio authore (in quo facilè apud illum excusationem mereri me puto) edere uolui, ut communibus studijs consulerem. Videbam enim huius uiri monumenta hactenus quidem edita, in omnium propè studiosorum manibus uersari ac legi: ea uero, quæ lucem adhuc nondum uiderunt, cum adhuc in litura essent, diligentißimè colligi ac describi. Tu igitur, lector beneuole, hoc meum consilium, à quo non alienum est aliorum literatißimorũ hominum iudicium probabis, autori uero de Ecclesia bene merenti uitam longiorem precaberis. Vale et nobilißimo ac utilißimo hoc scripto feliciter perfruere.

Samuel Selfisch Iunior.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

ANTIDOTON ADVERSVS PESTEM DESPERATIONIS.

QVOD CHRIStus in agone mortis ſuis diſcipulis mandauit, ad nos quoq; pertinere cogitemus. *Vigilate, inquit, & orate, ne introëatis in tentationem: quibus verbis, & quantis in periculis verſemur, donec in hoc mundo peregrinamur: & quanta diligentia cauere hoſtium inſidias oporteat: & quomodo id fieri debeat, ſignificat*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

tur. *Vigilandi verbo, non solùm nos hostes habere, & ab hostibus cingi, verumetiam summum studium adhibendum esse, in cauendis hostium, Satanæ, carnis, mundi insidiis monemur, ne quo modo acerrimi isti hostes nos inuadant, fidem euertant, conscientiam vastent, ac spolient nos vestimentis illis candidis, quibus Christus Sponsus noster nos ornauerat. Beatus (ait Dominus in Apocalyp. 16. 15.) qui vigilat & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet. Sunt autem vestimenta* Chri-

Vestimenta Christiana

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Christianorum, iusticia & sanctitas. Iusticia induitur per fidem: obedientia enim Christi, quæ est Christianorum iusticia, credenti imputatur. Sanctitas induitur per spiritum sanctum: Credentes enim, & iustificati fide, donantur spiritu sancto, qui in ijs tales motus creat, qualis ipse est: Vnde fit, vt nostra obedientia sit spontanea & alacris. Hæc vestimenta, vult Dominus, vt custodiamus, ne nudi ambulemus, spoliati à nostris hostibus, Sathana, mundo, carne. Quoniam autem non

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

est humanarum virium, tantis & tam immanibus hostibus occurrere, iubet nos dominus orare, vt quod ex nobis non possumus, in Christo facilè valeamus. Confidite, inquit, ego vici mundum, Iohannis decimo sexto, Versu trigesimo tertio. Huc respexit Iohannes, cùm scriberet 1. Iohan. 5. 4. Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra. Vt enim fide Christum possidemus, ita Christi virtute hostes nostros spirituales superabimus. Quare cum semper oppugnamur ab hostibus,

Ioan. 16.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

bus, ſemper orabimus, vt Chriſtus victor nobis ſemper adſit, ne ab hoſtibus noſtris vnquam expugnemur. Et quia ſæpe labimur (tanta eſt enim carnis noſtræ infirmitas, tanta mundi peruerſitas, tantæ Sathanæ inſidiæ) duo in primis cauenda ſunt. Vnum, ne lapſi immoremur in peccato. Nam quò diutius in cœno peccati volutamur, eò difficiliùs inde eluctamur. Alterum, ne circumuenti ab hoſtibus, & diutius in peccati cœno detenti, deſperemus veniam. Nam prima ſalus eſt, citò reſi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

piscere, & declinare culpam: secunda, non desperare veniam. Nam desperare veniam extremum malorum est. Vt autem hic scopulus desperationis diligentiùs à nobis caueatur, visum est mihi hoc tempore remedia aduersus desperationis venenum ex apotheca Dei, id est, scriptura sancta colligere ac dicam:

Primùm, quid sit desperatio, & quàm horrendum malum sit.

Deinde, quomodo occurrendum sit desperationi, ne hominẽ in mortem æternam præcipitet.

DE

ADVERSVS DESPER. DE PRIMO.

Desperatio (de qua nobis hic sermo erit) est horribilis mentis & cordis seu conscientiæ trepidatio, ex sensu iræ diuinæ propter peccatum concepta, cum metu æternæ damnationis, sine ulla expectatione ueniæ. Tristißima exempla in Cain & Iuda conspiciuntur. Vterq; enim desperationis, gurgite absorptus est. Cain oppressus sensu iræ diuinæ & metu æternæ damnationis exclamat: Maior est iniquitas mea, quàm ut ueniam consequar. Iudas prodito domino pœnitens quidem, sed non resipiscens ait: Peccaui, tradens sanguinem iustum. In Cain ex desperatione nascitur obduratio, cum extremo contemtu Dei & Ecclesiæ. In Iuda ex desperatione nascitur homicidium. Nam hic magnitudinem doloris non sustinens strangulauit seipsum. In his duobus exemplis mitia desperationis diuersa sunt. In Cain enim

initi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

initium desperationis fuit hypocrisis, & opinio meriti, cuius natura est eos omnes extremè odisse & persequi, qui suas superstitiones non sequantur. Id quod Iohannes, 1. Iohan. 3. 12. his uerbis indicat. Cuius gratia occidit (scilicet Cain) eum? (scilicet fratrem suum) Quia opera eius mala erant, fratris autem iusta. Hypocrisin igitur Cain excepit odium fratris iusti, odium fraternum secutum est fratricidium. Hinc conscientia mala torquet animum, quam comitatur desperatio de uenia: quæ postquam induruit, factus est Cain summus contemtor Dei, & persecutor Ecclesiæ. Huius exemplum multi tyranni hodie in papatu imitantur. Atq; ita Cain magnam catenam scelerum texuit, uidelicet præsumtionis de merito, odij fraterni, fratricidij, desperationis, obdurationis, contemtus Dei, & persecutionis Ecclesiæ. In Iuda initium desperationis seu primus gradus fuit diffidentia, quæ est mater auaritiæ.

Nam

Nam ubi uera fides est promißionis diuinæ, nullum locum habet auaritia, quæ idolatria à Paulo dicitur. Hæc auaritia à diffidentia nata solicitat Iudam ad furtum, ut semper aliquid decerpserit furtim ex ijs, quæ Domino in subsidium à pijs hominibus donabantur. Hinc est quod adeo fremuit, cum uideret Mariam sororem Lazari effundere pretiosum unguentum in pedes Iesu. Quare, inquit, hoc unguentum non uœnijt trecentis denarijs, & datum est pauperibus? Dixit autem hoc (ait Euangelista Iohan. 12. 5.) non quod pauperum ipsi cura esset, sed quia fur erat, & marsupium habebat, & ea, quæ mittebantur, portabat. Ab hoc fremitu aduersus piam fœminam, quæ unxit Domini pedes, in proditionem Domini prolapsus est, hinc in desperationem, hinc in laqueum, quo se strangulauit. Coniunxit ergo Iudas multa peccata, uidelicet diffidentiam, auaritiam, furtum, inuidiam, proditionem, desperationem,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

tionem, & homicidium. Horum omnium scelerum maximum fuit desperatio. Quodnam enim maius malum esse potest, quam negare misericordiam Dei, quod est spoliare Deum sua gloria? Qui de uenia peccatorum (ait Augustinus) desperat, negat Deum esse misericordem: magnam iniuriam Deo facit, qui de eius misericordia diffidit: quantum in se est, negat Deum habere charitatem, ueritatem, potestatem, in quibus tota spes mea consistit, scilicet in charitate adoptionis, in ueritate promissionis, & in potestate redemptionis. Et Bernhardus ait: desperatio auget peccatum: desperatio maior est omnibus peccatis: desperatio peior est omni peccato.

Porro desperationi duo opponuntur, uidelicet bona rectaq; spes ex uerbo Dei per Spiritum sanctum concepta, & peruersa securitas. Illa salus est animæ: hæc pestis. Est autem bona & recta spes firma expectatio æternæ uitæ, & beatitudinis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

dinis propter Christum, qui fide apprehenditur. Contrà uero, peruersa securitis est, cum homo ideo indulget peccatis suis, quia scit DEVM esse misericordem: quod quid, quæso, aliud est, quàm Deum contemnere, & pretiosum Christi sanguinem pedibus calcare? Non enim effudit sanguinem suum in ara crucis, ut tu indulgeas libidini tuæ, auaritiæ, furto, tyrannidi, sed ut à peccato declines, & fecteris iustitiam. Ab hac igitur securitate peruersa dehortatur sapiens Syracidæ 5. 4. Ne dixeris, peccaui, & quid mihi acerbum accidit? Dominus patiens est, non te dimittet, de uenia ne sis nimium securus, ut peccata peccatis cumules. Ne dicas, misericordia eius plurima est, magnitudinem peccatorum meorum mihi ignoscet. Rationem subiungit. Quia, inquit, tam ira, quam misericordia ab eo properabit, ac super sceleratos furor eius requiescet. Sapiens ut non uult, cum ita loquitur, homi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

nes de remißione peccatorum, ſiue uenia dubitare, ita non uult eos abuti miſericordia Dei ad licentiam peccatorum. Ideo mox apponit ſaluberrimum conſiltum: non differas, inquiens, conuerti ad dominum, nec diem ex die ducas. Fugienda eſt igitur peruerſa ſecuritas ſeductrix ac peſtis animæ. Nemo, ait Auguſtinus, peruerſè ſit ſecurus, iſta enim Duo occidunt animam: aut deſperatio, aut peruerſa ſpes.

DE SECVNDO.

Præclarè dictum eſt ab Auguſtino de pœnitentia: Quicquid feceris, quantumcunq; peccaueris, adhuc in uita es: unde te omnino, ſi ſanare nollet, Deus auferret: qui enim clamando tibi perſuaſit, ne recederes, parcendo clamat, ut redeas. Hactenus Auguſtinus. Quapropter omnino ſtatuendum eſt, quod quam diu homo uiuit, quan-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

quantumuis magnus peccator, si confugerit ad misericordiam in uera pœnitentia, uerè recipiatur in gratiam. Gratia enim superat peccatum, utut magnum, multum & horrendum sit: nec Deus delectatur morte peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat. Filius Dei dicit Luc. 5. 32. Non ueni uocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Item Matth. 11. 28. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, ego refocillabo uos. Cum his congruit dictum Domini. Ezech. 18. 27. In quacunq; die conuersus fuerit homo à uia sua pessima, omnium iniquitatum eius obliuiscar. Et Esa. 43. 25. Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Dominus & magister noster Iesus Christus, docens nos orare, remedia efficacissima aduersus desperationem nobis commendat. Primum enim cum iubet nos compellare Deum patrem nostrum, uult ut agnosca-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

noſcamus paternum ipſius animum erga nos, ut qui pater eſt, nos autem filij eius. Iam autem cum nullus filius uerè & ſerio reſipiſcens, de uoluntate patris ſui erga ſe dubitare poteſt, neq; nos dubitare debemus de tam boni patris clementia. Hic affectus Dei patris erga quemlibet peccatorem reſipiſcentem pingitur in parabola de filio Prodigo Luc. 15. & Dauid Pſalm. 103. 13. ait: Quemadmodum miſeretur pater filiorum, miſeretur Dominus timentibus ſe. Deinde Dominus iubet nos precantes dicere: Dimitte nobis peccata noſtra, quod ſane non faceret niſi uellet peccata remittere. Vnde Auguſtinus: Cur docuiſſet ipſe dominus orantes dicere: Dimitte nobis debita noſtra? niſi ipſe miſericors perſeueraret, qui nos ab hac precatione non uult deficere. Præterea iubet nos petere liberationem à malo, uult igitur nos liberare, modo in ſeria pœnitentia ad illum confugerimus. Hæc breuiter dicta

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

cta sint de communi remedio aduersus omne peccatum, quantumcunque aut qualecunque fuerit, siue malitiæ, siue infirmitatis, siue ignorantiæ. Iam autem quoniam in alijs atque alijs possunt esse aliæ atque aliæ desperationis causæ, secutus peritos medicos, qui omnium primum conantur causas morborum amouere, causas desperationis inquiram, atq; ijs remedia ex uerbo Dei opponam: quo homo desperabundus erigatur in spem ueniæ, & uincat tristißimum desperationis malum. Videntur autem mihi præcipuæ desperationis causæ hæ sex.

Prima, Enormitas peccatorũ.

Secunda, ignoratio voluntatis Dei.

Tertia, opinio particularitatis.

Quarta, Opinio peccati in spiritum sanctum cõmissi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

ANTIDOTON

Quinta, Moles calamitatum sine intermissione.

Sexta, Inueterata & longissima peccandi consuetudo.

Si has causas desperationis sustuleri-mus, facilimè sanabitur desperabundus.

De prima causa desperationis.

Prima causa desperationis, ut proposuimus, est Enormitas peccatorum, quæ quis perpetrauit, quibusq; se non Dei seruum, sed peccati & Diaboli mancipium declarauit. Qui facit peccatum, (ait Dominus Iohan. 8. 34.) Seruus est peccati. Seruus autem peccati, Diaboli mancipium est, eiq; militat, qui turpitudine peccatorum delectatur in contumeliam Dei. Ex quo patet quam abominabile malum sit peccatum, & quam graue, adeo ut omnes creaturæ, ne minimum quidem peccatum

suis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

ſuis meritis poßint expiare. Quid ergo hic homini faciendum, ſibi conſcio tam horrendi mali? in apothecam, id eſt, in ſanctuarium Dei *oportet eum ingredi, ibique antidota contra deſperationem, quæ ex enormitate & abominatione peccati oritur, quærere.* Eſt *autem apotheca ſeu ſanctuarium* Dei, *ipſa* Eccleſia Dei, *in qua ſonat uerbum* Dei, *quod uerbum ſex rerum oppoſitarum comparationes habet, quarum ſingulæ facilimè mederi deſperationis malo, quod ex enormitate ſcelerum naſcitur, poſſunt.*

COMPARATIONES *autem hæ ſunt.*

1. Peccati & gratiæ.
2. Miſeriæ hominis, & miſericordiæ Dei.
3. Debiti & ſolutionis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

4. Adam & Christi. (nis.
5. Inimicitiæ & reconciliatio-
6. Morbi & medicinæ, seu ægroti & medici.

In his uidendum est, quæ pars potentior & efficacior sit, & quæ impotentior & minus efficax.

Prima collatio est peccati & gratiæ. Sit sanè enorme peccatum tuum, si homines respicis, quorum peccata, quam tua leuiora, minora, & pauciora uidentur pondere & mensura: attamen absit, ut excedat gratiam Dei, quæ mensuram & pondus peccati totius mundi in infinitum excedit & superat. Nequaquam ergo tuum peccatum potentius est ad damnandum, quam gratia Dei ad saluandum. Noli hoc scelus committere, ut existimes peccatum totius mundi, nedum tuum solius maius esse gratia: fidem adhibe spiritui sancto in Paulo loquenti Roman. 5. 20. ubi inter

cæte-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

cætera hanc auream ſententiam toto pectore amplectendam habet: Vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia, hoc eſt, uehementer & ſupra omnem modum exuperat gratia ſupra peccatum. Loquitur autem Paulus non de peccato unius hominis, ſed de peccato totius mundi, quod peccatum ſi ſuperat gratia, ut reuera teſte ſpiritu ſancto ſuperat peccata totius mundi, cur non tuum, quantumuis magnum & triſte peccatum ſuperaret? Gratia hoc loco eſt gratuitus fauor Dei & beneuolentia, qua omnia peccata hominis conuertentis ſe ad Deum per fidem in Ieſum abſorbentur. Nam Deus pater omnes reſipiſcentes charos habet in dilecto. Nunquam proinde ita peccatum abundare poteſt, quin gratia, qua Deus nobis remittit peccatum propter mortem filij, & imputat iuſticiam filij ſui, ſit multò abundantior, adeo ut à peccato ſuperari nullo modo queat. Hæc collatio peccati et gratiæ,

ut

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

ut clypeus fortißimus opponatur desperationi. Proinde ergo, quando enormitas peccatorum tuorum te ad desperationem sollicitat noli arguere spiritum sanctum in Paulo loquentem: mendacij, sed potius statue illum esse doctorem ueritatis, ut magister noster eum nominat, & certißimo certius persuadeto tibi, gratiam in infinitum esse potentiorem, quam tuum peccatum: ad quam gratiam, si in uera pœnitentia confugeris, saluus eris, & beatus in omnem æternitatem.

Secunda collatio est miseriæ hominis, & misericordiæ Dei. Miseria hominis est iusta peccati pœna. Sublato igitur peccato ex gratia, soluitur pœna, quæ est humana miseria. Tametsi igitur ingens est, & grauißima miseria humana: tamen nullo pacto maior est misericordia Dei. Nam cum hæc misericordia omnia DEI opera excedat, fieri non potest, ut à miseria humana uincatur. Sic enim scriptum

est

est Psalm: 145. Vers. 9. Bonus est Dominus omnibus, & miserationes eius super omnia opera eius. Causa huius immensæ misericordiæ Dei προκαταρκτικὴ quidem, id est, exterius mouens, ut obiectum, est miseria humana. προηγουμένη uerò, id est, interius urgens est bonitas & amor, quo DEVS humanum genus, ut nobilissimam suam creaturam creatam & formatam, ad imaginem & similitudinem suam complectitur. De hoc amore DEI erga genus humanum testimonium perhibet Dominus noster Iohan. 3. 16. cum ait: Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat uitam æternam. Miseriam ergo humanam, cuius extremus gradus est æterna condemnatio, absorbet misericordia Dei ex intimo amore profecta propter mortem filij, idq; in omnibus, qui in uera pœnitentia, ad DEVM conuertuntur, nam alios omnes, hoc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

est, incredulos, ira Dei sempiterna obru-
et: non solum propter peccatum contra
legem DEI commissum, sed etiam, idq;
multo magis, propter contemtum reme-
dium aduersus peccatum: quod remedium
Euangelium promiscuè omnibus offert.
Porro de misericordia Dei, quæ multo po-
tentior est nostra miseria, teneantur hæc
dicta Dauidis Psalm: 32. 5. Misericor-
dia Domini plena est terra. Item. 130. 7.
Apud Dominum est misericordia, & co-
piosa apud eum redemtio. Item. 144. 9.
Suauis Dominus uniuersis, & miseratio-
nes eius super omnia opera eius. Item. 8.
Miserator & misericors Dominus, tardus
ad iram, & multum misericors. Item.
103. 13. Quemadmodum miseretur pa-
ter filiorum, misertus est Dominus timen-
tibus se. Item. Psalm: 103. 7. Misericor-
dia Domini ab æterno, usque in æternum,
super timentes eum. Item. Psalm: 103. 11.,
super altitudinem cœli à terra corrobora-
uit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

uit misericordiam suam super timentes se. Huc addam dulcissimum dictum Domini, quod est Esaiæ 49. 15. Nunquid obliuiscetur mulier infantis sui, ita ut misereatur filij uteri sui? etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Dictum Augustini, consolatione plenissimum: Cain dicit: maior est iniquitas mea, quam propitiatio: mentiris Cain (ait Augustinus) Nam Dei misericordia maior est omnium peccatorum miseria. Fulgentius præclarè dicit: DEVS noster sic est misericors & bonus, sicut infinitus & inuictus. Proinde bonitas inuicti non uincitur, & infiniti misericordia non finitur. Item, iustus est Deus & misericors, sicut ergo potest per iusticiam damnare auersum, sic potest per misericordiam semper saluare conuersum. Basilius: Magnus magnitudini peccati opponit τὸ μέγεθος τοῦ ἐλέους Dei, & multitudini peccatorum τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν Dei. Si ergo illam ponderare, &

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

hos numerare poteris, desspera. Ad hanc magnitudinem misericordiæ, ad hanc multitudinem miserationum homo cogitans de suæ miseriæ pondere & numero confugiat, & dicat uero corde: Miserere mei, secundum magnitudinem misericordiæ tuæ, & secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitates meas: nam si iniquitates obseruaueris Domine, quis sustinebit? sed apud te est propitiatio & copiosa redemtio. Hic locum habet dictum Augustini: Non timeat accessurus ad Deum aliquas iniquitates suas, tantummodo accedat pleno corde, & desinat facere, quæ antea faciebat, & non dicat: illa iniquitas mihi non dimittetur.

Tertia collatio, est debiti & solutionis, seu culpæ & satisfactionis. Peccata nostra debita nominantur propter similitudinem. Vt enim debita ciuiliter obligant ad solutionem, uel pœnam: ita peccata spiritualiter obligant ad satisfactionem,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

nem, aut ad pœnam æternam. Nam ita peccata nostra nos reatui obstringunt apud Dei tribunal, & debitores constituunt, ut nulla spes sit obtinendæ gratiæ, nisi per satisfactionem. Hæc satisfactio est mors Domini nostri IESV Christi, ut sequentia testantur testimonia. Roman. 4. 25. Mortuus est, scilicet Dominus Iesus Christus, pro peccatis nostris, & resurrexit propter iustificationem nostram. Iohan. 1. 29. Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. 1. Timoth 2. 5. Vnus est Mediator Dei, & hominum, Homo IEsus CHristus, qui dedit seipsum ἀντίλυτρον pro omnibus. Roman. 3. 27. Omnes peccauerunt, & destituuntur gloria Dei, iustificantur gratis ipsius gratia, per redemtionem, quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorium, in sanguine eius, in prima Iohannis primo, Versu nono. Sanguis Filij eius purgat nos ab omni peccato, prima Iohannis secundo, Versu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

ſecundo. Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris tantum, ſed totius mundi.

Habemus quæ ſint debita noſtra, & quæ ſit ſatisfactio: nunc ea inter ſe conferamus, ut nobis certo conſtet, ſitne potentius peccatum ad damnandum, quam ſatisfactio Chriſti ad ſaluandum. Quam potens ſit peccatum triſtiſſima experientia totius mundi teſtatur. Lex enim peccati nemini parcit, non regibus, non ſapientibus, non diuitibus, non pauperibus, nulli ſexui, nulli ætati, nulli nationi parcit: omnes ſiquidem uarijs calamitatibus ſubijcit, & tandem non ſolum morte mulctat, uerumetiam omnes, qui non per ſatisfactionem liberantur, obruit æternis pœnis. Huiuſmodi eſt debitum noſtrum, ſic mulctat lex peccati omnes, qui illud non ſoluunt. Attamen utut ſæuum eſt: utut horrendum, utut maximum, tamen finitum eſt, ſuperabile eſt, & poteſt in nihilum redigi. νύ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

προν enim Filij Dei multo potentius est sua bonitate, quam debitum malitia: multo est fortius ad saluandum, quam debitum ad perdendum: multo efficacius est ad salutem, quam debitum ad damnationem. Non dubito, ait Bernhardus, quin multo potentior & efficacior sit mors Christi in bonum, quam peccata nostra in malum. Qui sic? quia satisfactio est infinita, immensa: debitum finitum, & mensurabile. Quomodo, inquies, poterit unius hominis mors esse satisfactio pro tot peccatis totius mundi? Nonne mors illa finita est? Nonne temporaria? Nonne iam præterijt? Fateor quidem, quod mors sit unius hominis, fateorq; quod finita sit, quod præterierit, non enim amplius moritur, teste Paulo: attamen mors illa finita, est infinita satisfactio, est infiniti pretij & ualoris, quoniam non est mors puri hominis, qualis Iohannis & Petri fuit, sed est mors hominis, qui est Deus. Nam Deus & ho-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

mo unus Christus mortuus est, sed in ea natura, quæ mori poterat. Hinc est quod mors Christi sit infiniti pretij & ualoris, sufficiatque ad satisfactionem pro totius mundi peccatis. Congruebat enim iusticiæ diuinæ, ut quemadmodum unus homo peccauit: ac totam suam posteritatem peccato, & reatu inuoluit: Sic unus homo satisfaceret pro peccatis totius mundi iuxta scripturam. Verum quia minimum peccatum potentius erat, quam ut omnes creaturæ possent illud superare, aut pro illo satisfacere, ideo oportuit illum, qui pro illo satisfaceret, esse uerum Deum, & uerum hominem: ut posset, quia Deus: deberet, quia homo, personam totius mundi sustinens. Etsi ergo hic homo IESVS CHristus semel mortuus est, tamen ipsa mors perpetuo ualet, ad saluandos omnes, qui ad Deum in uera pœnitentia confugerint. Heb. 10. 14. Vna oblatione consummauit in æternum sanctificandos. Item,

Ver-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Verſu: 10. Sanctificati ſumus per oblationem corporis Ieſu Chriſti, ſemel peractam. Item, Verſ: 12. Hic autem unam pro peccatis offerens hoſtiam in ſempiternum ſedet ad dexteram Dei. Item, Heb. 9. 28. Chriſtus ſemel oblatus eſt, ad multorum exhaurienda peccata. Hinc tandem concludit Apoſtolus hanc exhortationem & conſolationem Ver. 19. Habentes igitur fiduciam introëundi in ſancta, per ſanguinem Ieſu accedamus cum uero corde, in certitudine fidei, aſperſi cordibus à conſcientia mala, teneamus confeßionem ſpei inflexibilem, fidelis eſt enim qui promiſit. Cum itaq; ſolutio debiti ſeu ſatisfactio pro culpa ſit multo maior & potentior ad ſaluandum, quam debitum & culpa ad perdendum, nemo deſperet ob magnitudinem & multitudinem ſuorum peccatorum, ſed confugiat in uera pœnitentia ad thronum gratiæ, per fidem in Ieſum Chriſtum. Memorabile dictum eſt Bernhardi in ſermone

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

de annuntiatione uirginis pagin. 151. De remißione peccatorum (inquit) ualidißimum teneo argumentum dominicam paſſionem. Vox ſiquidem ſanguinis eius inualuit multo plus, quam uox ſanguinis Abel clamans in cordibus electorum remißionem omnium peccatorum. Traditus eſt enim propter peccata noſtra, nec dubito quin potentior & efficacior ſit mors illius in bonum, quam peccata noſtra in malum. Hactenus Bernhardus.

Quarta collatio eſt Adami & Chriſti. Hanc collationem Paulus 1. Corinth. 15. 21. inſtituit: Ita enim ait: Poſtquam per hominem mors, per hominem quoq; reſurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ſic & in Chriſto omnes uiuificabuntur. Hic Paulus opponit inter ſe Adam & Chriſtum, tanquam contrarias cauſas, quarum ſunt contrarij effectus. Vt enim per Adam peccantem mors peruaſit in omnes homines: Sic per Chri-

Christum iustum uita uenit in omnes, qui credunt in eum. Roman. 5. 19. Quemadmodum per inobedientiam unius (Adam) multi constituti sunt peccatores: ita obedientia unius (Christi) multi constituentur iusti. Roman. 5. 15. Nam si unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum per gratiam, quæ est unius hominis IEsu Christi, in multos abundauit. Iam nemo Christianus dubitat, quin Christus Deus & homo, sit potentior ad uiuificandum, quam Adam ad mortificandum. Quapropter quicunq; desperat ueniam, quantumuis sit magnus peccator, Christum contumelia afficit, eumq; in ordinem redigit, et infra Adamum collocat, quasi Christus non esset potentior ad saluandũ, quam Adam ad perdendum.

Quinta collatio, inimicitiæ & reconciliationis, de qua Paulus ita scribit. Roman. 5. 10. Nam si cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo, per mortem

Filij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Filij ipſius, multo igitur magis ſaluabimur per uitam ipſius. Hic Paulus duplicem collationem inſtituit, primum, inimicitiæ & reconciliationis, deinde efficaciæ mortis & uitæ Chriſti. Mors Chriſti eſt causa reconciliationis: uita, ſalutis. Hoc Pauli dictum Auguſtinus nominat arma, quibus expugnatur inimicus, & inuictiſſimum ſcutum, quo repellitur inimicus deſperationem ſalutis ſuggerens, multitudine tribulationum & tentationum.

Sexta collatio eſt morbi & medicinæ, item ægroti & medici. Dominus noſter ſe medicum nominat, & omnes male habentes uocat, & offert ijs ſuam operam, Matth. capit. undecimo, Verſu uigeſimo octauo. Venite omnes, inquit, qui laboratis & onerati eſtis, ego refocillabo uos. Hoc intellexit Dauid, cùm in Pſalm. centeſimo tertio, Verſu primo, caneret: Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me ſunt, nomini Sancto eius. Benedic

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

nedic anima mea Domino, qui propitia= tur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas, qui redemit de in= teritu uitam tuam, qui coronat te miſeri= cordia & miſerationibus. Chriſtus ergo noſter medicus cùm ſit Dei ſapientia, po= teſt curare quosuis morbos. Hinc Ful= gentius concludit: Si peritus eſt medicus, omnes poteſt infirmitates ſanare, ſi miſe= ricors eſt Deus noſter, etiam poteſt pecca= tum dimittere. Non eſt perfecta bonitas, à qua non omnis malitia uincitur: Non eſt perfecta medicina, cui morbus aliquis in= curabilis inuenitur. Scriptum enim tene= tur in ſacris literis Sapient. 7. 30. Sapi= entiam autem non uincit malitia. Quid ergo putemus nobis remitti non poſſe, cum propitius ſit Dominus omnibus iniquita= tibus noſtris? aut quid in nobis æſtimamus ſanari non poſſe, cum Deus ſanat omnes languores noſtros? Nemo igitur de medi= co deſperans in infirmitate remaneat. Ne=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

mo misericordiam Dei extenuans, in iniquitatibus contabescat. Apostolus clamat Roman. capit. quinta, Versu sexto. Christus pro impijs mortuus est. Ipse Medicus dicit Matth. cap. nono, Versu decimo tertio. Veni in hunc mundum peccatores saluos facere. Matth. capit. decimo octauo, Versu undecimo. Veni saluare, quod perierat. Qualecunq; sit ergo, & quantumcunque peccatum, non potest incurabile manere, modò Christus medicam manum adhibeat. Hic ergo ab ægroto quærendus et orandus est, iuxta dictum Esai. quinquagesimo quinto, Versu sexto. Querite Dominum, dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Derelinquat ergo impius uiam suam, & uir iniquus cogitationem suam, & conuertatur ad Dominum, quia multus est ad ignoscendum. Relinquat ergo impius uiam suam, qua peccat: relinquat iniquus cogitationem suam, qua de remißione peccatorum desperat, & secun-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

secundum Prophetæ dictum conuertatur ad Dominum, quia multus est ad ignoscendum. In hoc multo nihil deest, in quo est omnipotens misericordia, & omnipotentia misericors. Imitetur ergo peccator exemplum Dauidis Psalm. 6. 3. in hunc modum precantis: Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea, quasi dicat: Ego infirmus sum, tu medicus: sana me ergo ad te confugientem ex mandato tuo. Et alibi ait Psal. 51. 1. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam, & secundum multitudinem miserationum tuarum, dele prævaricationes meas, hoc est, peto Domine Deus magnam misericordiam tuam, quia sentio magnam miseriam meam. Peto magnam medicinam tuam contra plagam magnam meam, peto multitudinem miserationum tuarum, contra multitudem iniquitatum mearum. Tu etiam solus sanas contritos corde, & alli-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

gas contritiones eorum, cum ſis bonus uniuerſis, & miſerationes tuæ excedant omnia opera tua. Pſalm. 145. 9. Huc addam memorabile dictum Auguſtini ex Pſal. 102. Omnipotenti medico nullus languor inſanabilis occurrit: tantum enim doctiori te ſine, manus eius ne repellas: nouit quid agat: non tantum delecteris, cum fouet, ſed toleres, cum ſecat.

Hæ ſex collationes ſemper animis noſtris ſint infixæ, has cogitemus, quoties precamur: Dimitte nobis debita noſtra, & ſtatuamus uero corde miſericordiam Dei potentiorem & efficaciorem eſſe, noſtra miſeria: ſtatuamus gratiam ſupra omnem modum exuperare peccatum totius mundi ſtatuamus pretium ſolutum pro debitis noſtris, eſſe multo maius & potentius debito, & ſatisfactionem culpa: ſtatuamus Chriſtum, ſecundum Adamum, potentiorem eſſe ad uiuificandum, iuſtificandum & ſaluandum, quam Adamum primum ad occidendum,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

dum, condemnandum & perdendum. Denique ſtatuamus, reconciliationem noſtri cum Deo ſuperare inimicitias quæ fuerunt, & medicinam morbo hominis eſſe potentiorem. Hinc proinde diſcamus, quam ſuauis ſit Dominus, & quam beatus ſit, qui ſperat in eo.

De ſecunda cauſa deſperationis.

Secunda cauſa deſperationis, ut propoſuimus, eſt ignoratio uoluntatis Dei, quam ſola ſcriptura nobis patefacere poteſt: quare teſtimonia ſcripturæ de hac conſulamus, quæ deſperationi facilè, modo fidem illis adhibeas, mederi poſſunt. Proponamus ergo aliquot illuſtria teſtimonia ſcripturæ, de uoluntate Dei erga nos homines. 1. Timoth. 2. 4. clarè ſcribitur: DEVS uult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

unus est enim DEVM, unus est mediator Dei & hominum, homo Iesus Christus, qui dedit seipsum in pretium redemtionis pro omnibus. Hic tres ordines facit Paulus, in supremo Deum collocat: in medio Christum redemptorem cum pretio redemptionis: in infimo, non partem humani generis, sed totum humanum genus, seu omnes homines collocat. Quicunque ergo se hominem agnoscit, sciat se in eorum numero esse pro quibus mediator intercedit, & dat pretium redemtionis. Quomodo autem hoc pretium redemtionis singulis applicandum sit, docet Apostolus, cum ait: Deus uult omnes homines in agnitionem ueritatis uenire. Est autem agnitio ueritatis notitia & fiducia misericordiæ Dei propter pretium redemptionis, quod Christus mediator Dei & hominum pro omnibus hominibus semel soluerat in ara crucis. Quicunq; ergo uenit in agnitionem ueritatis, & firma fiducia recumbit in unicum

nostrum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

noſtrum mediatorem Ieſum Chriſtum, abſoluitur ab omnibus peccatis ſuis, ornatur iuſticia Chriſti, accipit arrhabonem hæreditatis, ſpiritum Sanctum. Quare non eſt, quod quisquam deſperet ueniam, cum conſtat, DEVM omnes uelle ſaluos fieri per hunc Ieſum Dominum noſtrum, qui eius membra efficiuntur per fidem. Cum hoc Pauli dicto congruunt plurima ſcripturæ teſtimonia, ex quibus pauca quædam confirmandæ fidei noſtræ cauſa huc apponam. Ezech. 33. 11. Nolo, ait Dominus DEVS, mortem peccatoris, ſed ut conuertatur à uia ſua & uiuat. Iohan. 6. 40. Hæc eſt uoluntas patris mei, ut omnis, qui uidet filium, & credit in eum, habeat uitam æternam. 2. Pet. 3. 9. Deus longanimis erga omnes, non uolens ullos perire, ſed omnes ad pœnitentiam recipere. Hanc Dei uoluntatem, qua Deus uerè uult omnes homines ſaluos fieri, confirmat etiam mandatum Dei. Matth. 17. 5. iubentis, ut omnes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

audiant filium. Item, Mandatum Christi. Marc.16.15. amandantis Apostolos suos: Ite, inquit, in mundum uniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: Qui uero non crediderit, condemnabitur. Hæc testimonia, & similia de uoluntate Dei, uolentis omnes, qui crediderint, saluos fieri, non sinamus nobis eripi ulla sophistica. Si enim hæc est uera, sic uti est uerissima, Deus uult omnes homines saluos fieri, profecto falsa erit hæc, Deus non uult omnes homines saluos fieri. Non sunt enim in DEO contradictoriæ uoluntates. Quare cum promissio gratiæ edita per filium sit uniuersalis, ut iam demonstratum est: nemo cogitet, aliam esse arcanam uoluntatem patris, quæ pugnat cum uoluntate ipsius patefacta uoce filij eius IESV Christi. Is enim est uerax nuncius, & testis uoluntatis Dei patris. Hinc ergo consolationem petamus aduersus desperationem,

quam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

quam teneamus tanquam ancoram inter fluctus, & procellas tentationum: quod si fecerimus, nunquam euertemur, nunquam dimouebimur loco, nunquam cedemus contrarijs uentis. O fœlices nos, si hanc doctrinam de uoluntate Dei intimis sensibus & pectoribus infigamus, uera fiducia in Deum recumbentes.

De tertia causa desperationis.

Tertia causa desperationis est multis cogitatio paucitatis electorum. Nam cum audiunt. Matth. 20. 16. & 22. 14. scriptum esse. Multi sunt uocati, pauci uero electi, statim trepidant & dubitare incipiunt, an sint in illa paucitate electorum. In hunc scopulum multi impegerunt adeo, ut planè de uenia desperarent, putantes Deum exarasse, nescio quas fatales tabulas ante mundum conditum. Sed hi in magno

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

errore uerſantur. Dictum domini: multi ſunt uocati, pauci uero electi, nequaquam uniuerſali gratiæ, & dicto Pauli 1. Timoth. 2. 4. Deus uult omnes homines ſaluos fieri, & alijs ſimilibus teſtimonijs de uniuerſali gratia aduerſatur. Sed ſententia dicti Chriſti ex circumſtantijs locorum, ubi ponitur, petenda eſt. Matth. uigeſimo, Verſu 6. Confertur regnum cœlorum, hoc eſt, Eccleſia patrifamilias, qui conduxit mercenarios in uineam ſuam: conduxit autem omnes, quos inuenit otioſos. Matth. 22. 14. Confertur regnum cœlorum, hoc eſt: Eccleſia regi, qui fecit nuptias filio ſuo. Vtrobiq; prædicatur gratia uniuerſalis, & bonitas Dei erga uniuerſos, & ſimul accuſatur magnitudo ingratitudinis maximæ partis humani generis. Prædicatio gratiæ uniuerſalis eſt: multi ſunt uocati. Accuſatio ingratitudinis & querela Chriſti, de paucitate bonorum eſt, Pauci uero electi, id eſt, credentes & ſinceri Dei cultores.

Con-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Congruit hæc querela, cum ea quæ est. Matth. 23. 3. Quoties uolui te congregare, ut gallina congregat pullos suos? & noluisti. Si noluit, non necessitate, sed crimine prauæ uoluntatis perijt. Sunt qui putant, hanc doctrinam de uniuersali gratia pugnare cum doctrina prædestinationis: & clamitant, eos euertere doctrinam prædestinationis, qui docent uniuersalem gratiam, sed falluntur: Vtramq; doctrinam docemus, nam & uniuersalem gratiam prædicamus, & prædestinationem electorum factam esse, antequam iacerentur fundamenta mundi, agnoscimus, ut Paulus docet ad Ephe. 1. Quid dico, agnoscimus? immo statuimus, prædestinationem esse solidissimum fundamentum salutis nostræ, ad quam semper, & præsertim in agone mortis, tanquam ad sacram ancoram confugimus. Sed non hæremus cum Zenonis familia, in uocula prædestinationis seu electionis, sed modum prædestinationis &

ele-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

electionis ex Paulo prædicamus. Hic enim Ephe. 1. 4. modum disertis uerbis tradit. Elegit nos, ait, in Christo ante constitutionem mundi. Item Ephe. 1. 5. Prædestinauit nos in adoptionem per Christum IEsum. Item Ephe. 6. Charos nos fecit in dilecto, in quo habemus redemptionem per Sanguinem eius. Hic Paulus clarissimè prædestinationem definit, pronuncians Deum nos prædestinasse saluti per Christum & in Christo. Per Christum quidem, ut mediatorem & λυτρωτὴν: in Christo uero, ut in capite, & cum capite, cuius membra efficimur per fidem. Nam cum fide inserimur Christo, eius membra efficimur, atq; ideo prædestinati & electi, quia membra Christi sumus.

Ex his concludo non Stoicam, sed Christianam definitionem prædestinationis, hanc uidelicet: Prædestinatio est ordinatio DEI, qua ipse ante constitutionem mundi, secundum beneplacitum & consi-

lium

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

lium uoluntatis ſuæ per Chriſtum, & in Chriſto deſtinauit uitæ æternæ omnes in Chriſtum redemptorem credituros, ut ſint ſancti, & immaculati coram ipſo, utque laudem gloriæ, gratiæ ipſius in omni æternitate prædicent.

Hinc facile eſt uidere, doctrinam prædeſtinationis non aduerſari uoluntati Dei, uolentis omnes ſaluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire: nec tollere uniuerſalem gratiam, quam prædicat Euangelium, ſed potius eam confirmare. Superiora igitur dicta, quæ adduximus de uoluntate Dei, uolentis omnes homines ſaluos fieri, illuſtrantur prædeſtinationis doctrina, & prorſus cum ea congruunt, ut alibi copiosè à nobis dictum, et declaratum eſt.

Cæterum Stoicæ quorundam prædeſtinationi multi pij & docti miniſtri Euangelij opponunt, quatuor hos clypeos, uidelicet, mandatum Dei uniuerſale, promiſſionem uniuerſalem, λύτρον uniuerſa-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

le, & ſigillum uniuerſale, uidelicet baptiſmum. Vt enim Deus mandat prædicari Euangelium omnibus gentibus, & promittit omnibus credentibus Euangelio propter uictimam filij, quæ facta eſt pro toto mundo, ſalutem: ita etiam iubet hoc beneficium omnibus obſignari per baptiſmum. Hæc ſimul continentur in hoc Domini dicto. Marc. 16. 15. Ite in mundum uniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui autem non crediderit, condemnabitur.

De quarta cauſa deſperationis.

Quarta cauſa deſperationis eſt opinio peccati in ſpiritum ſanctum commiſſi, quod eſt, teſte magiſtro noſtro Chriſto, irremiſſibile, & dicitur peccatum blaſphemiæ, & peccatum ad mortem. Multi fuerunt et ſunt, qui cum non rectè intelligunt, quæ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

quæ sit huius peccati ratio, putant se hoc peccato inuolui, ex quo fit, ut de uenia miserrimè desperent, sicuti nostra ætate accidit cuidam Italo Francisco Spiræ, qui uocatus Venetias ad Cardinalem, præ metu abiurauit Euangelium, quod antea professus fuerat. Hic miser non rectè definiuit peccatum in spiritum sanctum, quod in Petro apparet, qui etiam præ metu ipsum Christum abiurauerat. Verum ne quis hic impingat, diligenter ex uerbo Dei definitio peccati in spiritum sanctum eruenda est, qualis hæc est: Peccatum in spiritum sanctum est uoluntaria rebellio aduersus Christum rectè agnitum, defectio ab Euangelio in corde hominis per spiritum sanctum illuminantem obsignato, persecutio Ecclesiæ, spreta & abiecta finaliter Christi hostia, quæ sola peccati expiatrix est. Hæc definitio collecta est, ex multorum locorum scripturæ collatione, ut alibi notauimus. Dicitur autem hoc peccatum irremissi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

missibile, non quod sit potentius aut maius, quam gratia: Nam immota stat hæc Pauli regula: Gratia superat peccatum: sed quia non est alia, quam sola Christi uictima pro peccato, quam qui finaliter spernit, absq; dubio in æternum peribit. Nemo proinde existimet, se peccare in spiritum sanctum, nisi qui uoluntariè & finaliter renunciat Christo, ac eius hostiam extremè contemnit, & abijcit, sine qua salus nulla speranda est. A quo peccato liberet nos Dominus noster IEsus Christus.

De quinta causa desperationis.

Inter causas desperationis quinto loco posuimus molem afflictionum sine intermissione. Hæc enim si non curatur efficaci remedio, hominem in desperationem neluti per gradus deijcit. Primum enim promissiones gratiæ paulatim obliterantur in mente, extincta fide. Deinde ingens dolor

lor & cruciatus in corde nascitur, uastata conscientia, hinc sequitur fremitus cordis aduersus Deum: unde homo tandem in desperationem ruit, quam sequitur æternus animæ & corporis cruciatus in tenebris exterioribus.

Quid ergo remedij habes contra hanc molem calamitatum huius uitæ, ne hominem in desperationem adigat? Triplex remedium huic malo opponatur, uidelicet.

1. Consilium Dei.
2. Exempla sanctorum.
3. Collatio momentaneæ crucis & æternæ gloriæ. Item præsentis afflictionis, & æternæ pœnæ.

Consilium Dei, quo alios minus, alios magis, etsi pares, si peccata eorum spectes, affligit in hac uita, non tam scrutandum, quam adorandum est: habet enim causas

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

iusti sui consilij. In hoc Dei consilio, spectanda sunt duo Iudicium, & misericordia. Iudicium quidem, quo iustè punit hominem propter peccatum, cum naturæ, tum personæ: quod quidem in eum finem facit ex paterno amore, ut uiam sibi sternat ad misericordiam. Misericordia uero, ut punitus resipiscat & saluetur. Est enim natura Dei, quod mortificet, ut uiuificet: deducat ad inferos, ut in cœlum exaltet. Hæc ergo duo, iudicium & misericordia, excitabunt in afflicto confessionem, inuocationem, gratiarum actionem, & Spem. Confessionem, ut dicat cum Dauide Psalm. 51. 6. Peccaui Domine, & malum coram te feci. Item Psalm. 119. 137. Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum. Inuocationem, ut dicat cum Publicano Luc. 18. 13. DEVS propitius esto mihi peccatori. Item Psalm. 25. 11. Propter nomen tuum propitiare peccato meo, multum est enim. Item Psal. 51. 1. Secundum multitudinem miserationum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

num tuarum dele prævaricationes meas. Gratiarum actionem: Vt dicat cum Iob 1. 21. Dominus dedit, Dominus accepit, sit nomen Domini benedictum. Spem deniq; ut uero corde sentiat, & dicat cum eodem Iob 13. 15. etiamsi me occideris, in te sperabo, hoc est, etiamsi me extremis calamitatibus subieceris, non desinam in te sperare. Hæc enim mea spes in æternum non confundetur.

Exempla sanctorum, qui propter diuturnas afflictiones non defecerunt à fide, sed magis in spem bonam erecti suni, scientes iudicium à domo Dei incipere, sunt obuia: sed omißis alijs, exemplum Lazari, quod Ecclesiæ toti notum est, proponam, præsertim, quia illud nobis à Christo commendatum est Luc. 16. 20. in hunc finem, ne à Deo deficiamus propter calamitates, quæ incidere possunt in hac uita. Hic Lazarus fuit pauper, ulcerosus, & contemtus usq; ad finem uitæ in hoc mundo. Quid

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

hic fecit Lazarus? non desperauit, non putabat se propterea à DEO reiectum, quia spernebatur ab hominibus: non putabat se ideo abominabilem coram Deo, quia hominibus abominabilis erat, propter morbi sui fœditatem: non putabat se ideo reiectum iri à Deo, quia pauper & mendicus erat. Quid ergo fecit? hoc euentus indicat, mortuus deferebatur ab Angelis in sinum Abrahæ. Ergo dum uixit, quamtumuis pauper, ulcerosus, & contemtus, Abrahæ uestigijs institit, ut Filius patris: credidit igitur DEO, ut Abraham, obediuit Deo ut Abraham, spem habuit ut Abraham, alioqui in locum beatitudinis cum Abraham nequaquam fuisset receptus. Sed dices fortè: hoc singulare exemplum non potest communem regulam præscribere. Respondeo: potest ut q;, Deus enim iustus est & æqualis, æqualiter se habentibus, apud quem non est personarum respectus, quod ad iudicium & misericordiam attinet:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

net: iudicio omnes contumaces, & perse-
uerantes in peccatis usq; ad mortem con-
demnat: misericordia omnes, qui conuer-
tuntur ad Deum per fidem in Iesum Chri-
stum, recipit. Valet ergo consequentia ab
uno ad omnes propter constantiam Dei in
suis comminationibus & promissionibus.
Vt Paulus Roman. 4. 23. ab uno exemplo
Abrahæ colligit, omnes, qui credunt iustifi-
cari fide absq; operibus: Ita nos ab uno ex-
emplo Lazari recte concludimus, omnes
afflictos in hoc mundo, modo retineant fi-
dem Abrahæ, recipi à morte in sinum A-
brahæ, hoc est, in beatam requiem, promis-
sam omnibus inuocantibus nomen Domi-
ni, iuxta illud Ioel. 2. 32. Roman. 10. 13.
Omnis qui inuocauerit nomen Domini,
saluus erit. Quantumuis ergo affligimur
in hoc mundo, statuamus Deum non aliter
erga nos affectum esse quam fuit erga La-
zarum: & firma fide promissionem hanc
teneamus, Psalm. 50. 15. Inuoca me in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

die tribulationis, eripiam te, & glorificabis me.

Collatio miseriæ præsentis uitæ, & gloriæ futuræ uitæ. Illa finem habet, hæc æterna est: illa momentanea est, hæc perpetua, quæ promissa est ijs, qui in fide perseuerant, & in inuocatione Dei ab hac uita discedunt. Sed per amarum est, inquies, toto uitæ tempore cruciari? Verissimum quidem hoc est, sed ista amaritudo, si ei arbitem diuinitus monstratam adhibeas, uertetur in dulcedinem, & tametsi in se manet amara, tibi tamen suauissima uidebitur. Vt enim aquæ, quæ erant amarissimæ in Marath, iniecto ligno à Mose ex mandato Domini, factæ sunt dulcissimæ Exod. 15. 25. Sic nihil non fit credentibus non suauissimum, si lignum illud crucis & supplicij Christi addatur ceu condimentum. Hoc fit, quando in nostris calamitatibus uiua fiducia recumbimus in Christum, qui pro nobis in ligno pependit, ut omnia nobis amara fiant

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

fiant dulcia, fiducia Christi, et spe beatæ & æternæ gloriæ, quæ in immensum excedit huius uitæ calamitates & miserias, quantumuis longissimas. Vt enim mare superat sua quantitate guttulam aquæ: ita gloria, quam speramus, superat, immo supra modum excedit omnes huius mundi calamitates, et miserias totius humani generis. Quicunq; ergo conflictatur cum perpetuis afflictionibus in hac uita, cogitet etiam de immensa gloria, quæ proposita est ijs, qui in inuocatione Dei ex hoc mundo discedunt. Hanc collationem præsentis miseriæ & futuræ gloriæ commendant nobis Christus, Paulus, & Petrus. Christus Matth. 10. 28. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed timete potius eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehenna. Perdere hic non est in nihilum redigere, sed æternis cruciatibus affligere. Vult ergo Dominus, ut cum affligimur in hac uita, duplicem collationem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

tionem instituamus, unam afflictionis præ-
sentis uitæ, & pœnarum æternarum: Al-
teram afflictionis præsentis uitæ, & futu-
ræ gloriæ in uita beata. Quando ergo af-
fligeris in hoc mundo, cogita quam sit hæc
breuis afflictio, quæ ne momenti quidem
rationem habet ad pœnas æternas, quæ ma-
nent omnes, qui non conuertuntur ad De-
um ante mortem. Hinc in afflictione exci-
taberis ad pœnitentiam, ut effugere horri-
biles illas pœnas & æternas queas. Rursus
quando affligeris, cogita quam leuis pœna
sit hæc, si conferatur cum gloria sempiter-
næ uitæ credentibus in Christum promissa.
Hic rursus & ad pœnitentiam, & ad pa-
tientiam excitaberis. Ad pœnitentiam qui-
dem, ut fias particeps beatæ immortalita-
tis. Ad patientiam uero, ut propter spem
promissæ salutis æternum duraturæ, forti
animo sustineas afflictiones huius uitæ, ac
eas pro nihilo habeas. Paulus. 2. Corinth.
4. 17. Leuitas afflictionis nostræ supra

modum

modum momentaneã, æternum supra modum pondus gloriæ operatur in nobis, dum non spectamus ea quæ uidentur, sed quæ non uidentur. Roman. 8. 18. Non sunt afflictiones huius uitæ condignæ ad futuram gloriam. Petrus. 1. Pet. 5. 10. Deus omnis gratiæ, qui uocauit nos ad æternam suam gloriam, in Christo Iesu, paululum afflictos ipse uos perfectos reddat. Breuiter, cum habeamus duplex mandatum Dei, unum obedientiæ, alterũ inuocationis, quoties cruce, quantumuis graui, premimur, simus Deo obedientes sub cruce, in uera patientia, ac ipsum inuocemus, qui dixit Psalm. 50. 15. Inuoca me in die tribulationis, eripiam te, & glorificabis me.

De sexta causa desperationis.

Sexta causa desperationis est diuturna & longissima peccandi consuetudo, qua homo se totum Diabolo subijcit contemto

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Deo et eius uerbo. Nam qui impuritati uitæ diutius indulgent, eorum conſcientia, quaſi cauterio inuritur 1. Timoth. 4. 2. ut iam non ſentiant malum. Qui ergo tales ſunt, difficulter in uiam reuocari poſſunt. Impius, ait Salomon Prouerb. 18. 3. cum in profundum peccatorum uenerit, contemnit, id eſt, ſecurus fit, & contemnit iudicium Dei, nec de pœnitentia agenda cogitat. Nihil ergo periculoſius eſt tali peccandi conſuetudine, qua multi, proh dolor, in æternum exitium præcipitantur. Quid hic dicemus? Si gratia ſuperat peccatum, & Deus non uult mortem peccatoris, neq; hic omnino deſperandum eſt. Nam certum eſt, quod bonitas Dei inuitet omnes ad pœnitentiam, donec in hac uita fuerint. Roman. 2. 4. Etſi igitur periculoſiſsima eſt longiſsima peccandi conſuetudo, ut diximus, qua texitur longa & triſtiſsima peccatorum catena: tamen miſericordia Dei pœnitenti expoſita eſt. Sed hic opus perito medi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

medico. Vt enim in uitijs corporis medendis fit: Ita etiam in peccatis hominum curandis fieri neceſſe eſt. Vitia corporis alia facilè curantur applicatione malagmatis: alia opus habent ſectione: ijs quæ ſectione non curantur, ignis adhibetur, ut exuratur uitium corporis. Sic alia peccata ſalutaribus admonitionibus emendantur: alia obiurgationibus & minis curantur: alia non niſi cruce et afflictionibus ſanantur. Cuius generis eſt longa peccandi conſuetudo, & inueterata, de qua nunc nobis ſermo eſt. Latro qui audiuit à Domino, cras eris mecum in Paradiſo, nunquam reſipuiſſet, niſi cruce fuiſſet eruditus, nam uenerat in profundum peccatorum. Huius Latronis exemplum, ideo proponitur nobis in paſſione Domini, ut ſciamus nullum peccatum tantum eſſe, neq; tam diuturnum, quin poſſit ſanari aſperſione ſanguinis Chriſti, quod fit, quando homo conuertitur ad Deum per fidem in Ieſum Chriſtum. Huius ſanationis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

imago proponitur nobis in Lazaro quadriduum mortuo. Vt enim Dominus non ſolum potuit ſanare ſocrum Petri febricitantem, cæcos, claudos, leproſos, Item filiam Iairi in lecto iacentem mortuam excitare, Item filium Viduæ iam exportatum extra urbem ut ſepeliretur, uerum etiam Lazarum quadriduum iam fœtentem in ſepulchro excitauit. Ioh. 11. 44. his imaginibus ſignificatur, quod medicus animarum noſtrarum Ieſus Chriſtus poßit & recentia uulnera animæ, & inueterata foetentiaq; ſanare. Hic noſter medicus ſanauit Manaſſem, Magdalenam, Latronem, & innumeros alios, quantumuis in peccatis ſuis, ueluti ſepulti foetuerunt. Nemo ergo deſperet ueniam, etiamſi diutiſsimè in peccati lutum & foetorem demerſus fuerat. Si uritur igne crucis, & inde excitatur conſcientia, quæ iam diu, tanquam mandrago à ſopita iacuit, agat gratias Deo, qui dignatus eſt ſibi manum medicam adhibere, &

reuer-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

reuertatur à uia ſua peſsima, per fidem in Ieſum Chriſtum. Quod ſi fecerit, ſanabitur à ſuo morbo, tametſi fuerit longißimus & periculoſißimus. Semper, ait Fulgentius, delectatur Deus conuerſione noſtra, nec tempus huiuſmodi, quam diu in hac uita eſt, poſuit, quo propitiari conuerſo non poßit, immo tempus omne præſentis uitæ conuerſioni noſtræ cognoſcitur deputaſſe. Idem: Nulla prolixitas temporis, uel æquitati diuinæ, uel pietati præiudicat. Poenitentia nunquam eſt apud DEVM *ſera: in cuius conſpectu ſemper pro præſentibus habentur, tam præterita, quam futura. Si diuturnitas peccatorum Dei uinceret miſericordiam, non in ætate mundi nouißima ueniret, ut peccatum mundi pereuntis auferret. Verum hic quilibet omnium primum cogitet, quam multa mala concurrant in uno peccato. Primum in ſe eſt turpe & abominabile, quo dignitas humanæ naturæ defoedatur, tanquam coeno immundiſ-*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

simo & foeditißimo. Secundo, placet mirum in modum impuris spiritibus: id est, diabolis, nec quicquam diabolis iucundius, quam ut homines formati ad imaginem DEI, sui similes per peccatum, euadant. Dominantur enim diaboli per peccata hominum, ijsq; pascuntur, ut ait Augustinus: Tertio, Deo sancto & casto peccatum summè displicet, nam est uiolatio legis diuinæ: defectio à DEO: deformatio & inductio imaginis DEI, ad quam factus est homo: prouocatio iræ DEI in peccatorem: Quarto, peccatum nocet committenti, nam eum obstringit ad æternas poenas, nisi fiat remissio. Quinto alijs imitatione nocet, nam qui te peccantem imitantur, non solum ipsi rei fiunt æternarum poenarum, uerumetiam tuus reatus fit maior coram DEO, adeo ut CHristus dicat de tali homine: melius esse mola asinaria alligata capiti eius demersum esse in mare.

Dein-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Deinde cogita, quam grata sit Deo & angelis eius matura resipiscentia. Gaudium, inquit Dominus, angelis in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente. Præterea cogita, quantum periculum sit in peccatis consenescere. Sera pœnitentia, ut ait Augustinus, raro uera. Multi tolluntur è medio subito præter omnem expectationem, multi iraduntur in reprobam mentem. Pauci admodum, qui consenuerunt in peccatis, in uiam reuocantur, sed obruuntur tenebris mentis & cordis, ut de pœnitentia agenda nunquam cogitent. Ambulabant, ait Sophonias capit. 1. 17. ut cœci, quia Deo peccauerunt. Thesaurisant sibi iram in diem iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei. Iuxta duritiem tuam (ait Paulus: Roman. 2. 5.) & cor pœnitere nescium, colligis tibijpsi iram in diem iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. Cogita uoluntatem tuam non posse mutari à malo ad bonum sine gratia Dei, sed magis magisq; in malo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

indurari. Vt enim ſole ſubtrahente ſuos radios, ſponte ſequuntur tenebræ, quæ magis magisq; creſcunt: Ita Deo ſubtrahente ſuam gratiam, ſponte ſuccedit peccatum, creſcitq; magis magisq;, donec hominem prorſus oppreſſerit æternis tenebris. Nihil proinde tutius eſt, quam citiſſimè conuerti ad Dominum, & ambulare coram DEO noſtro ſolicitè, inuocare Deum, gratias agere Deo: audire, legere, & meditari uerbum Dei, exercere opera charitatis, facere opera uocationis in timore Dei: cogitemus ideo diem mortis eſſe incertum, non ut differamus, ſed ut maturemus pœnitentiam. Iuuenibus enim mors eſt in inſidijs, ſenibus in ianuis. Memorabile eſt Auguſtini dictũ, Ne, inquit, deſperando augeamus peccata, propoſitus eſt poenitentiæ portus: rurſus ne ſperando augeamus, datus eſt dies mortis incertus. Cogitemus igitur de extremo actu uitæ, ut ille ſit lætus, cogitemus de futuro iudicio, imitantes diuũ Hieronymum,

qui

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

qui hac cogitatione se in timore Dei continebat. Siue, inquit, comedam, siue bibam, siue aliquid aliud faciam, semper uox illa uidetur sonare in auribus meis: Surgite mortui, & uenite ad iudicium. Notetur hic consilium Augustini: Vis à dubio liberari: Vis quod incertum est euadere, age poenitentiam, dum sanus es: si sic agis, dico tibi, quod securus es, quia poenitentiam egisti eo tempore, quo peccare potuisti.

ECPHRASIS DOMInicæ Orationis.

Pater noster (per fidem enim nati sumꝰ filij tui in dilecto tuo filio Iesu Christo.

Qui es in cœlis (quo nos uocas hæredes tuos, & cohæredes Iesu Christi filij tui dilecti.

Sanctificetur nomen tuum (hoc est, per ueram notitiam tui, & sanctificationem spiritus glorificetur. In hunc

 enim

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

enim finem omnia creasti, ut te sanctum agnoscant & glorificent.

Veniat regnum tuum [te in nobis regnante uerbo, spiritu, iusticia, pace & gaudio in spiritu sancto.

Fiat voluntas tua [de nobis & à nobis. De nobis quidem in salutem, quia tua uoluntas est, ut omnes homines salui fiant, & ad agnitionem ueritatis ueniant: à nobis uerò, ut tibi pareamus & faciamus quæ tibi grata sunt, uiuentes in iusticia & sanctitate uera.

Sicut in cœlo & in terra [ut tibi obediamus in terra, quemadmodum castißimi Angeli tibi obediunt in cœlis.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie (pasce & animas nostras pane uitæ æternæ, & corpora nostra terrenis alimentis, conserua agriculturam, conserua ministerium Euangelij, mitte fideles ministros uerbi, da magistratum politicum iustum, tuere regem & alios, qui in dignitate sunt constituti unà cum subditis. Et

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Et dimitte nobis debita nostra (*quoniam in multis labimur omnes, condona nobis ô pater quotidianos lapsus, ignosce erroribus nostris, uicioſos affectus reprime, da gratiam ſpiritus & robur, ut in nobis peccatum non dominetur, ſed ut illud ſubiectum reprimamus.*

Sicut & nos remittimus debitoribus noſtris (*Quia uis, pater, tuum factum, quo remittis nobis peccata, eſſe regulam noſtræ affectionis erga proximum, da nobis ex gratia, ut & nos remittamus debitoribus noſtris, quantum quidem in nobis eſt, & expedit tuæ gloriæ, & charitati proximi.*

Et ne nos inducas in tentationem (*Ne permittas, ut caro noſtra, Mundus et Diabolus nos in tentationem inducant, ut uel dubitemus de tuo uerbo, uel præſumamus de uiribus noſtris, uel deficiamus à te uita noſtra, ac tandem deſperemus ac moriamur mortem æternam.*

Sed

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Sed libera nos à malo (hoc est, & à Diabolo tentatore qui nos solicitat ad defectionem à te DEO nostro, & à quouis malo impediente quæ tuæ sunt gloriæ & nostræ salutis.

Quia tuum est regnum (ad quod nos uocas.

Tua potentia (qua nos defendis & reprimis hostes.

Et tua gloria (cuius nos reddes participes propter filium tuum Dominum nostrum IEsum Christum. Cui una tecum & spiritu sancto sit laus, honor, imperium in omnem æternitatem.

Amen, (Fiat ô pater quæsumus quod ex mandato filij tui nostri unici mediatoris te petimus, Amen.

HAFNIAE
Sumptibus Henrici VValdtkirch: C. & B. Hafnienſis: apud quem etiam uenalis extat.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

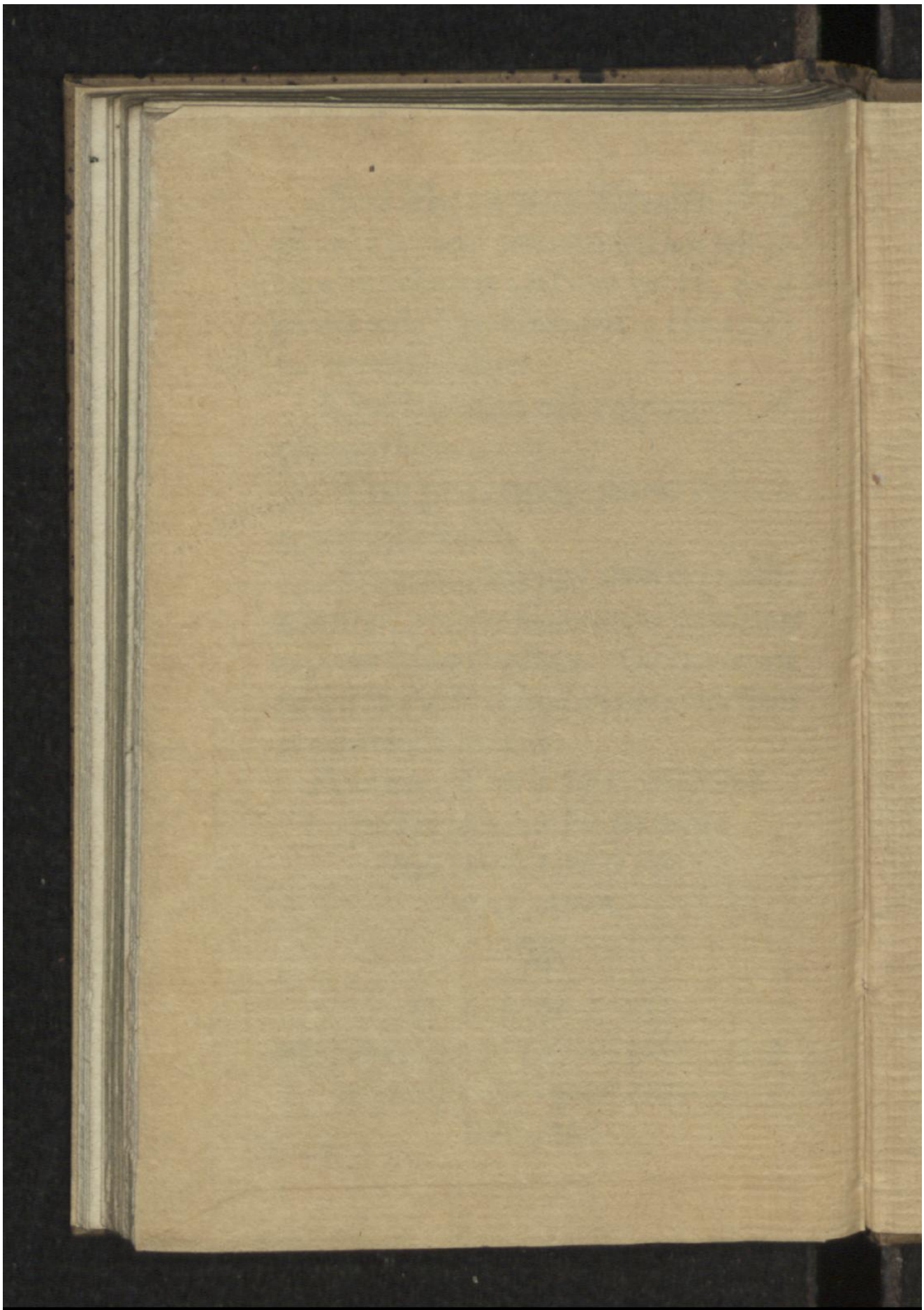

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3

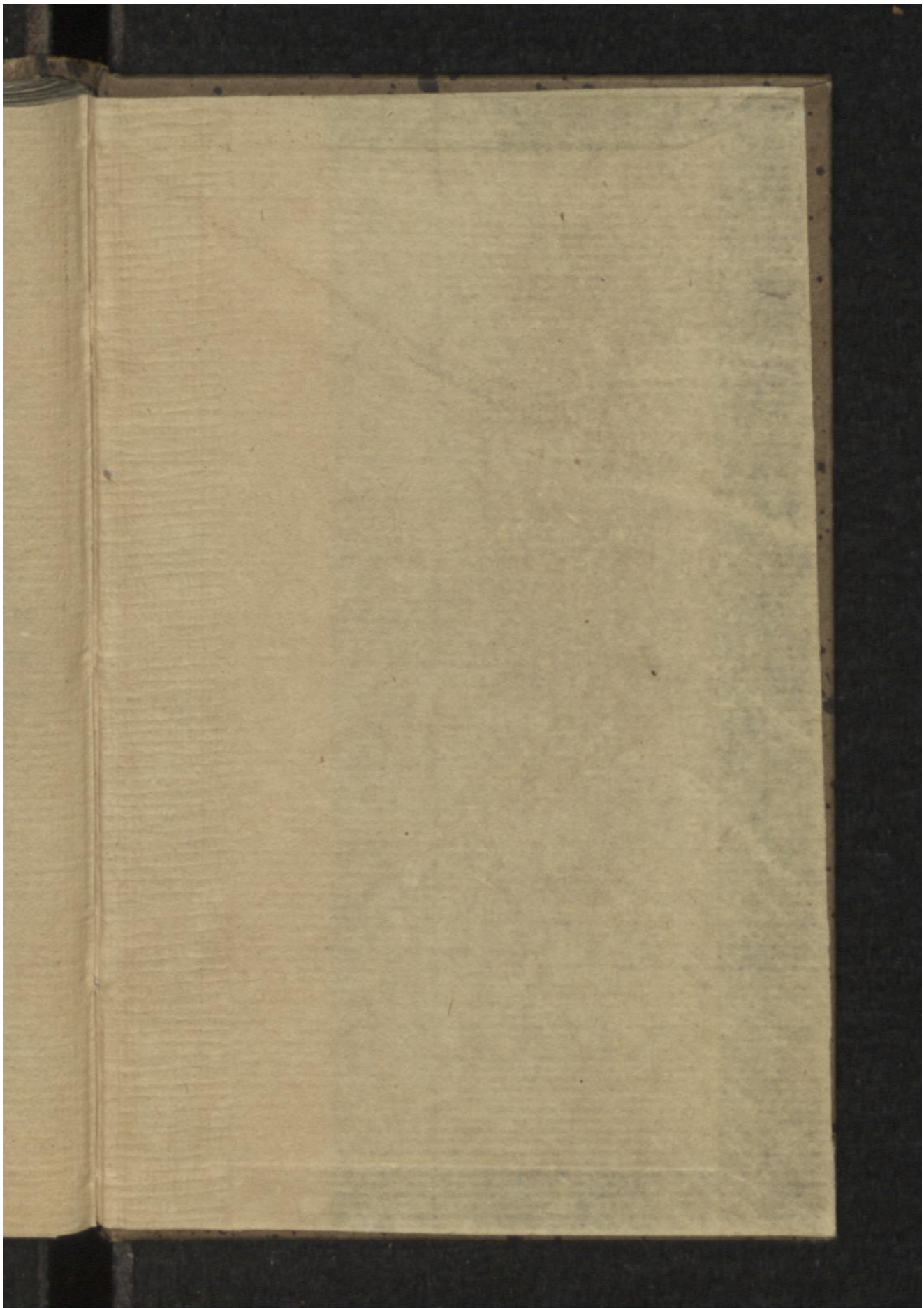

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 747 8° copy 3